

دکتر سید موسی صمیمی

Dr. Said Musa Samimy

جون سال ۲۰۱۵

- دگرگونی استراتژی ریاض از نفوذ خزنده به مداخله نظامی
- "توفان قاطع"، تبارز جزم اندیشی ملک سلمان در خاور میانه -
۱. پیش گفتار: جنگنده های عربستان سعودی بر فراز صنعا
 ۲. عربستان سعودی در جنبه گروه تصلبی سلمان، حریر پوش تازه دم
 - ۲,۱. ملک سلمان، با "صبر ایوبی" در انتظار حکم روایی "ارثی شاهی"
 - ۲,۲. توجیه دینی پرسش زای حکم روایی ملک سلمان
 - ۲,۲. پادشاهی ارثی تمامیت گرای آل سعود
 - ۲,۲. انحصار طلبی ملک سلمان با "شاهزاده های خاصه"
 ۳. ملک سلمان با تلاش "برد به هر قیمت" در خاور میانه
 - ۳,۱. استراتژی دو بعدی ریاض با ضابطه های مذهبی و تاریخی
 - ۳,۲. جنگ نیابتی ملک سلمان به مثابه میراث خوار "امپراتوری عرب"
 ۴. یمن در بند مبارزات چند لایه ی سیاسی و فرقه ی
 - ۴,۱. یمن، سرزمین افسانه ی در درازی تاریخ
 - ۴,۲. فرقه زیدیه به مثابه نیروی کلیدی در کارزار سیاسی یمن
 - ۴,۳. راه پر پیچ و خم مبارزات سیاسی معاصر در یمن
 ۵. استراتژی تعرضی ریاض در گرداب پیمان کاران نا متجانس
 ۶. پس گفتار: ملک سلمان، قافله سالار کاروان "امپراتوری عربی ریاض محور"
 ۷. روی کردها

۵,۲. متحدان نا متجانس عربی در چنبره استراتژی تعرضی ریاض

"با حملات هوایی نمی توان بر حوثی ها غلبه کرد."

بروس ریڈل، نظر پرداز اندیشکده

" مرکز پژوهش سیاست خاور میانه در امریکا" (۴۶)

از آن جایی که عربستان سعودی با وجود نیروی نظامی تا به دندان مسلح از آلودگی گسترده در اوضاع پیچیده یمن هراس داشت، سلمان دست به ابتکار نظامی زده و در یک "ائتلاف ده گانه" به حملات هوایی در یمن، کشور همسایه اش آغاز کرد. به استثنای پاکستان به مثابه یک کشور غیر عربی ولی وابسته به کمک های مالی ریاض، ۸ کشور دیگر عضو ائتلاف همه کشور های عربی می باشند. اعضای ده گانه این ائتلاف عبارت انداز:

عربستان سعودی، بحرین، قطر، کویت، امارات متحده عرب، جمهوری عربی مصر، اردن، مراکش، سودان و پاکستان

پس از آغاز حملات هوایی به خاک یمن به تاریخ ۲۶ام مارچ ۲۰۱۵، با هدف جلوگیری از تشتت حملات نظامی و احتمال درهم ریزی ائتلاف، بتاريخ ۲۹ام مارچ به ابتکار ریاض کشور های عضو "اتحادیه عرب" در شرم الشيخ مصر گرد آمدند. در این نشست دو روزه نخست از همه سران عضو این اتحادیه در مورد تشکیل یک نیروی نظامی مشترک عربی توافق کردند. سران کشور ها همچنان پیرامون اوضاع عراق و سوریه به گفتگو پرداخته و تلاش کردند تا نظر به پراکندگی نیرو های ذی دخل در درگیری ها به یک راهیافت مشترک و در خور استراتژی ریاض دست یابند. ولی نظر به تجارب تاریخی ناشی از مواضع نا متجانس سران کشور های عربی نخست از همه توافق بر "تشکیل یک نیروی مشترک عربی" خود دستخوش چند پارچگی بوده و علاوه بر آن تدوین حیطه و ترکیب نیروی نظامی مدت ها به درازا خواهد کشید. نبیل عربی، دبیر کل اتحادیه عرب گفته است که حملات به رهبری عربستان سعودی علیه حوثی ها در یمن تا زمانی ادامه خواهند یافت تا این گروه تسلیم شود و از مناطق اشغالی دوباره عقب نشینی کند. (۴۷)

عربستان سعودی در استراتژی مداخله در یمن از پشتیبانی دو نهاد عربی برخوردار می باشد:

➤ سازمان همکاری اسلامی و

➤ اتحادیه عرب

با وجود آن هم "حمایت" کشور های تمامیت گرای عربی از "توفان قاطع" با دشواری های چندی مواجه می باشد.

راهکار مداخله نظامی عربستان در یمن که نخست از همه بر پایه حملات جنگنده های "ائتلاف ده گانه" استوار است، تنها حجم تلفات نظامی و ملکی را در یمن افزایش می دهد. عربستان سعودی، با وجود تقویت سرسام آور نظامی، فاقد توانایی فرستادن نیروی پیاده نظامی می باشد، تا بتواند بر مقاومت درون مرزی یمن غلبه کند. اگر با آن هم ریاض با این راهکار متوسل شود و نیرو های زیاد زمینی به یمن بفرستد، پای سلمان ابن عبدالعزیز در یک با طلاق جنگ فرسایشی دراز مدت بیشتر فرو میرود. هزینه هنگفت اقتصادی چنین یک جنگ را، ریاض با وجود امکانات مالی سرشار، در دراز مدت تحمل نتوانسته و در اخیر این معضل در پیوند با توزیع منابع نفتی، استراتژی تطمیع مالی سلمان ابن عبدالعزیز را بی بنیاد می سازد. علاوه بر آن در صورت جنگ دراز مدت تلفات ملکی روز بروز بیشتر شده و در اخیر چهره پرخاش گر آل سعود بیشتر افشا گردیده و بروز واکنش های سیاسی، حتی در خود سرزمین عربستان محتمل تر می گردد.

مصر به مثابه بزرگترین عضو نظامی "ائتلاف ده گانه" گفته است که قاهره آماده است تا در صورت لزوم، پیاده نظام بفرستد. ولی این پیش قدمی جنرال عبدالفتاح السیسی، رئیس جمهور مصر توأم با بلند کردن "دست گدایی" به سوی ریاض بود. نظر به مشکلات بزرگ اقتصادی که مصر با آن دست و پنجه نرم می کند، قاهره از کشورهای عربی، به ویژه از عربستان سعودی خواهان کمک های بیشتر مالی گردیده است. این موضوع در مورد موقف اردن نیز صدق می نماید. اردن از یک طرف در دو نشست اخیر اتحادیه عرب "سکوت معناداری" اختیار کرده و از سوی دیگر واکنش رسمی اردن به "توفان قاطع" توأم با تردید و محافظه کاری بوده است. در همین رابطه عراق هم بسیار نگران بوده و حیدر عبادی، نخست وزیر عراق پس از یک دیدار با بارک اوباما در واشنگتن به تاریخ ۲۷ اپریل به خبرنگاران چنین گفت: "جنگ یمن می تواند تمامی منطقه را به کام جنگ دیگری بکشاند. در حالی که منطقه به جنگ فرقه ی نیاز ندارد." نخست وزیر عراق افزوده است: "عملیات هوایی عربستان در یمن کدام منطق ندارد." (۴۸)

از آنجایی که کشور های عربی خلیج، به ویژه عربستان سعودی با پاکستان روابط تنگاتنگ سیاسی داشته و کمک های مالی برای گسترش آیین وهابیت به پیمانہ های زیاد به پاکستان سرازیر می گردد، انتظار می رفت که اسلام آباد تابع سر سپرده اوامر ریاض باشد. ولی تصمیم پارلمان پاکستان برای نفرستادن نیرو به یمن سخت مورد انتقاد کشور های عربی قرار گرفت. از جمله انور قرقاش، وزیر دولت امارات متحده عربی از تصمیم اسلام آباد با عصبانیت خاص خودش واکنش نشان داده و گفته است: "سرمایه گذاری های اقتصادی ما برای شان خوب است، اما در موقعیت خاص حمایت سیاسی شان در کار نیست." (۴۹)

به شهادت تاریخ، مداخله خارجی ها در جنگ های درون مرزی و آن هم در کنار نیرو های که در حال باخت هستند، به ندرت می تواند که زمینه را برای یک راه حل مناسب آماده سازد. درست است که عربستان سعودی با ادعای رهبری خود خوانده اعراب یکی از مهمترین متحدین ایالات متحده امریکا بوده و یکی از مهمترین صادر کنندگان نفت می باشد، ولی ریاض با چالش های مهم در درون کشور مواجه بوده و دیگرگونی نسبی سیاسی و تغییر استراتژی ناشی از آن که با تاج گذاری ملک سلمان به میان آمده، شبه جزیره عرب را دستخوش بی ثباتی گردانیده است. به باور کینیت پولاک، دانشمند علوم سیاسی در اندیشکده بروکینگز (Brookings) ایالات متحده امریکا، حملات جنگنده های ریاض در یمن گسترش خطرناک دامنه جنگ بوده و به مشکل می توان تصور کرد که این مداخله منجر به ثبات اوضاع گردد. برخلاف این مؤلفه از میان مدت تا دراز مدت خطر بی ثباتی را در خود عربستان بیشتر می سازد. (۵۰)

عربستان سعودی که اکنون پای کشور های مانند مراکش، اردن و مصر را در حملات بر یمن کشانید، در واقع این همکاری را با پول خریده است. شبلی تلهامی، از اندیشکده "مرکز سیاست خاور میانه" به این نظر است که با مداخله نظامی در یمن، سلمان می خواهد که نه تنها در رویارویی با ایران، دشمن دیرینه اش، بلکه در کل به آدرس همه در منطقه خاطر نشان کند که عربستان دارای نیروی بزرگ نظامی بوده و می تواند که از عهده مداخله نظامی بر آید. (۵۱)

در "ائتلاف ده گانه"، طوری که مشاهده می گردد، عمان، کشور عربی همسایه یمن اشتراک نکرده است. قطر به مثابه یک عضو مهم ائتلاف ده گانه علیه یمن به تقویت نیرو های هوایی آن کشور پرداخته و ۲۴ جنگنده رافال فرانسوی به ارزش ۷ میلیارد دلار امریکایی خریداری کرده است. (۵۲) محمد ابن سلمان، وزیر دفاع عربستان پس از بازدید از مرز های یمن حملات هوایی را تنظیم کرده و در حدود ۱۵۰ هزار پیاده نظام برای سرازیر شدن به یمن را در حالت آماده باش قرار داده است. در مداخله نظامی در یمن، ریاض تصور می کند که از پشتیبانی بی قید و شرط جهان عرب برخوردار است. این موضع پیچیده تر از آن است که ریاض تصور می کند.

با تمام تفاوت های نظرات سیاسی و باور های مذهبی، اصل وجود حوثی ها را در یمن به هیچ گونه ی نه می توان کتمان کرد. یمن راه حل نظامی ندارد. ولی هیچ راه سیاسی هم بدون حوثی ها امکان پذیر نیست.

یمن را اصلا دو جریان سیاسی افراطی دیگر تهدید می کند:

➤ **شبکه هراس افکن القاعده، شاخه شبه جزیره عرب و**

➤ **گروه "دولت اسلامی" یا داعش**

هر دو گروه در تباین و تبانی با وهابیت علیه حوثی های زیدیه در یمن مبارزه می کنند. اگر تلاش در جهت یک راه حل سیاسی صورت نگیرد، تاسیسات اداری و ساختار های اجتماعی در یمن تخریب گردد، پس از زمانی ما با اوضاع مشابه به لیبی در یمن مواجه خواهیم بود. تاثیرات ناهنجار این فاجعه برای ریاض هم بسیار ناگوار و پر هزینه خواهند بود. نظر به تاریخ مقاومت یمنی ها علیه دشمنان خارجی، عربستان نه می تواند از طریق نظامی "حاکمیت حوثی ها" را با "حاکمیت وهابی ها" عوض کند. بیرون رفت از معضل یمن تنها بر پایه یک نظام دموکراسی با اشتراک همه نیرو های ذی دخل ممکن می باشد. ولی در حال حاضر بخش های مهم نیرو های سیاسی به دموکراسی باور نداشته و از ریاض به مثابه کشور اشغال گر که اصل دموکراسی را "کفر" میدانند، نه می توان چنین چیزی را انتظار داشت.